

Lezing Het Spel Carnaval

Op woensdag 19 februari werd een lezing over Carnaval gehouden in 't Trefpunt te Made. Hiervoor was Frank Timmers uit Prinsenbeek uitgenodigd. Waarschijnlijk vanwege de weersomstandigheden of drukke voorbereidingen voor Carnaval bleef het aantal aanwezigen hangen bij 40 personen. Na een korte inleiding door de voorzitter, die zich afvroeg of Carnaval echt wel zo'n Katholiek feest is, werd het woord aan de spreker gegeven. Hij begon te vertellen dat Carnaval niet het feest is van "maskers op" maar van "maskers af" is. Tijdens Carnaval mag je even jezelf zijn. Carnaval heeft een heidense oorsprong. In de tijd dat het jaar nog met de lentemaand maart begon was het "vruchtbaarheidsfeest". Men hoopte op een goede oogst op het land en aanwas voor het vee. Het feest was ook te vergelijken met Oud en Nieuw. Er werd uitbundig afscheid genomen van het oude en men keek uit naar het nieuw. Dat afscheid nemen ging gepaard met veel lawaai en vuur. Iets wat je nu ook nog hebt tijdens de jaarwisseling. En natuurlijk ook veel drank.

Tijdens de Middeleeuwen probeerde de kerk het feest te verbieden. Dit lukt niet en dan wordt er door de kerk een Christelijke tint aangegeven. Op Vastenavond nog even goed feesten en dan als voorbereiding op de Pasen 40 dagen vasten.

Eerst tekenen van een Vastenavondfeest in West Brabant is er in 1364 op het kasteel van Jan van Zevenbergen. Er werden spelen en kluchten opgevoerd met parodieën op belangrijke overheids personen en kerkelijke zaken. In 1475 werd in Bergen op Zoom een scheppingsverhaal opgevoerd. Jeroen Bos en Bruegel maakten schilderijen over Vastenavond. De Vastenavonds spelen waren vrouw en dier onvriendelijk (gansrijden, katknuppelen e.d.)

Tijdens de 80 Jarige Oorlog komt er pogingen op een verbod op de Vastenavondfeesten. Er mogen geen maskers gedragen worden. Het feesten gaat op kleine schaal, vaak binnenskamers, door. Het verhaal van de inname van Breda en het turfschip speelde zich af op Vastenavond. De Spanjaarden waren in de stad aan het feesten.

Na de 80 Jarige Oorlog volgde een versoepeling van het toelaten van het feest. Er mocht weer mee. Na de Franse tijd wordt het Carnaval als feest pas echt geïntroduceerd. Als snel ontstaan er weer misstanden en proberen overheid en kerk rond 1850 het feest in te perken. Dit lukt niet helemaal, het feest gaat door en er verschijnen de eerste Carnavalskrantjes. Ook is er levendige handel in oude kleding. Er wordt volop gespot met de elite. In 1883 heeft Den Bosch de eerste Prins Carnaval. Breda volgt in 1889.

Tijdens de twee Wereldoorlogen waren er weer beperkingen van het feest; geen verkleedpartijen en alleen maar in de beslotenheid van cafés feesten.

Een echte erkenning van het feest van Carnaval volgt na de Tweede Wereldoorlog. Voor onze provincie hadden Bergen op Zoom en Den Bosch een voorbeeldfunctie voor het vieren van Carnaval. In 1958 is er in Made een begin van een organisatie en het jaar daarop is er het eerste feest.

Na de pauze vertelde Frank Timmers nog over de herkomst van bepaalde elementen tijdens het Carnavalsfeest. De prins is een tijdelijke vorst in een omgekeerde wereld die oorspronkelijk na het feest moest sterven. Het verkleden is in sommige plaatsen het opheffen van de sociale klassen. Iedereen is allemaal gelijk. Daarom allemaal boerenkielen aan of een oud gordijn om. Tonpraten of sawelen is even stoom afblazen en spotten met de elite. Oorspronkelijk deed dit de nar. Plaatsen krijgen tijdens Carnaval een andere naam, soms zijn dit scheldnamen of iets uit de historie. Vaak hebben de plaatsen dan een naam met de uitgangen als "stad", "dorp", "rijk", "donk", "gat" of "land". De Raad van elf zou te herleiden zijn op een raad van elf vooraanstaanden die na het overlijden van Hertog Anton van Bourgondië de voogdij over zijn minderjarige opvolger voerde. Het "gekke" getal 11 staat tussen 2 belangrijke getallen in 10 (10 geboden, 10 vingers en 10 tenen) en 12 (12 apostelen, 12 maanden in een jaar en 12 uren op een klok).

De naam Carnaval zou te herleiden zijn naar “Carna levare” d.w.z. “vaarwel vlees” of naar “carnus navales” d.w.z. “de blauwe schuit. Ook het afscheid is belangrijk bij Carnaval: er volgt een verbranding van een symbool of het wegdragen of begraven ervan.

De spreker eindigde zijn rede met te spreken over de zorgen voor de toekomst van het feest; vergrijzing, te veel in het jaar door te doen, bouwkosten en een locatie voor de bouw en als laatste steeds meer regelgeving door de overheid. Uit zijn lezing mag echter wel blijken dat het feest zo diep verankerd in de mens zit dat het altijd wel zal blijven.

